

- שם המחקר : הדרכת שותפי תקשורת של אנשים עם מוגבלויות שכליות וצרכים תקשורתיים מורכבים
- רשות המחקר : החוג להפרעות בתקשורת, הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, אוניברסיטת חיפה
- שנה : 2011
- מס' קטלוגי : 53
- שמות החוקרים : ד"ר טל לבל

תקציר המחקר

תקשורת, ללא תלות באופן בו היא מתבצעת, הופכת להיות בעלת ערך, רק כשנעשה בה שימוש לשם אינטראקציות של בני אדם עם זולתם. תקשורת תומכת וחליפית (תת"ח) מיועדת לאפשר לאנשים עם צרכים תקשורתיים מורכבים להביע עצמם, ולהשתתף במגוון הסיטואציות, בהן הם לוקחים חלק מידי יום. הספרות המחקרית מלמדת שהצלחתן של אינטראקציות, בהן משתתפים אנשים המתקשרים בעזרת תת"ח, תלויה במידה רבה באסטרטגיות ובתמיכות שהם מקבלים משותפי השיח שלהם.

המחקר עוסק בהערכה מעצבת של תוכנית הדרכה שהתנהלה בבית נועם, מרכז יום לבוגרים עם מוגבלויות מוטוריות וקוגניטיביות בדרגות חומרה שונות, אשר רבים מחניכיו חווים קשיים משמעותיים בתקשורת. במחקר השתתפו 23 בנות ובנים, מתנדבים בשנת שירות ובשרות לאומי, המשולבים כעובדים מן המניין, ומלווים את החניכים לכל הפעילויות במקום.

מרבית הפעילויות בבית נועם מתקיימות במסגרות קבוצתיות, ולפיכך עלה הצורך לאפשר לחניכים שאינם מדברים, להשתתף "ולהישמע" בהן. פותח תפקיד של מלווי תקשורת, שמשמשים שופר לחניכים המתקשרים בעזרת תת"ח, ומתווכים מבחינה תקשורתית בינם לבין סביבתם. מלווי התקשורת אינם מדברים במקום משתמשי התת"ח, אלא מגבירים את מבעיהם לכלל חברי הקבוצה.

על מנת לאתר את תפיסות משתתפי תוכנית ההדרכה בהקשר ללווי תקשורת, ננקטה גישת מחקר איכותנית המאפשרת ללמוד על תופעות מורכבות דרך נקודת מבטם של הנחקרים. במחקר נעשה שימוש במגוון כלים לאיסוף מידע, מרביתם איכותניים (שאלונים פתוחים, תצפית, ראיונות ומסמכים) ומיעוטם כמותיים (שאלונים סגורים). תהליך ניתוח המידע הטקסטואלי התבצע בדרך אינדוקטיבית באמצעות קטגוריות שנבעו מהנתונים עצמם. הנתונים המספריים הושאו לאלה של קבוצת ביקורת שלא השתתפה בתוכנית ההדרכה ונותחו בכלים סטטיסטיים.

במחקר נערך מעקב אחר התהליך שעברו המתנדבים והשינויים שחלו בתפיסותיהם תוך התייחסות לתרומתה של תוכנית ההדרכה לשיפור כישוריהם כמאפשרים להוציא לפועל את התקשורת של החניכים.